

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De Sacramentis In Genere

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

VIII. De etymologia, & notione Mysterij & Sacramenti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53925)

perimescunt: nobis autem ad certam regulam loqui fas est, ne verborum licentia, etiam de rebus, quæ huius significantur, impiam gignat opinionem.

Rursus colligimus, tum ex Scripturis, tum ex Patribus citatis, Kemnitium falsa, & pugnantia de hoc nomine loqui. Nam pag. 28. sic ait: *Augustinus primus sermone cepit vocabulum Sacramenti in hac quidem materia extendere, & latius usurpare, quam antiquitas fecerat. In epistola enim quinta ad Marcellinum de signis loquens, inquit: Quæ cum ad res diuinas pertinent, Sacramenta appellantur. Vt igitur Augustino aliquid sit Sacramentum, satis est, si rei altius diuinæ vel sacræ signum sit. Hæc ille. At falsum esse, primum Augustinum fuisse, qui extenderit hoc nomen ad alia sacra signa, quam ad Baptismum, & Eucharistiam, patet ex omnibus Scripturis citatis, & ex Tertulliano, Cypriano, ac Lactantio locis notatis: & præterea pater ex ipso Kemnitio, qui paulò ante, id est, pag. 22. sic ait: *Coniunctio viri & uxoris in coniugio est Sacramentum coniunctionis Christi, & Ecclesiæ, ad Ephes. 5. Et infra: Omnes figuras, & allegorias significantes aliquid, Patres vocant Sacramenta, Tertullianus lib. 5. contra Marcionem vocat Sacramenta figurarum, & allegorias Sacramentorum, ubi de duobus Abrahæ filiis loquitur. Aduersus Iudæos, vocat Sacramentum ligni, disputans de securi Elisæi, & de ligno Adæ. Hæc ille, qui viderit quàm benè cohæreat, Augustinum auctorem illius rei facere, quæ apud Tertullianum, aliosq; vetustos Patres, & apud ipsum Apostolum Paulum inueniatur.**

Adde postremò, quòd omnes linguæ vulgares in Latina Ecclesia hoc nomen retinuerunt, vt Italica, Gallica, Hispanica, Germanica, & aliæ quod est argumentum semper fuisse hoc nomen Sacramentum, in Ecclesia, venerabile. Sed de hac prima Quæstione satis.

CAPVT OCTAVVM.

De etymologia, & notione *Mysterij* & *Sacramenti*.

VI A certum est prius in Ecclesia fuisse voces Hebraicas, & Græcas, quàm Latinam, Sacramentum, & Latinos nihil aliud veluisse exprimere per Sacramen-

eramentum, nisi quod Hebræi, & Græci exprimebant per sua vocabula, PRIMVM de Hebraica, DEINDE de Græca, POSTREMO de Latina voce dicendum erit.

Hebræi tres habent voces, quibus Sacramenta sua significare solent. PRIMVM enim omnes cæremonias, inter quas numerantur Sacramenta, vocat קָרָה vel קָרָה ut patet Exodi 12. 28 & alibi. Sed hoc nomen non tam ipsam cæremoniã, quàm legem cæremonialem significat; nam קָרָה statuere significat, & מְחֻקֵּם legislatoré. Vnde in Testamento nouo semper cæremoniæ Iudæorum dicuntur leges, vt Matth. 23. *Lex & Propheta vsque ad Ioannem*, id est, Figuræ illæ cæremoniarum, & vaticinia Prophetarum vsque ad Ioannem. Et Galat. 5. *Contestor omni circumcidenti se, quod debitor est vniuersæ legi faciendæ*. Id est, qui admittit circumcissionem, debet eodem iure admittere omnes cæremonias.

ALIVD vocabulum est קְלוּאָה & קְלוּאָה quod consecrationem, seu initiationem significat, & habetur Exodi 28, & Læuit. 8. vbi agitur de consecratione Sacerdotis. Deducitur autem hæc vox à verbo קָלָה quod significat implere, & perficere; quia qui Sacramentum suscipit, perficitur, vt sit idoneus ad sacram functionem peragendam.

TERTIA vox est קָרָה & קָרָה quæ magis in vsu est Chaldæis, quàm Hebræis. Vnde Hebræi nondum inuenerant veram eius radicem; sed, vt supra diximus, satis apertè colligitur ex cap. 2. Danielis, ea voce significari tum rem ipsam secretam, tum etiam signum rei secretæ.

Porrò etymologiam Mysterii explicans Clemens Alexandrinus in Oratione exhortatoria ad Gentes, cuius etiam meminit Eusebius in 2. de preparatione Euangelica, cap. 5. dicit, *μυστήριον* dici à *μῖσ*, quod scelus, & execrationem significat. Reprehendit Dominicus à Soto hanc etymologiam in 4. dist. 1. quæst. 1. art. 1. quod *μῖσ* per iota significet scelus, & odium: *μυστήριον* autem scribatur per ipsilon. Sed non erat opus, vt homo Latinus cùm auctoribus grauissimis, atque Græcis, de Græcæ vocis etymologia contenderet. Nam et si

μῖσ

μισος odium, μύσος tamen scelus propriè significat: porro Clemens à μύσος deduxit μυσήριον, non à μύσος, licet posteriorem hanc vocem habeant aliqui Latini codices Eusebij, ex errore librariorum. Præterea Clemens non voluit eo loco propriam, ac germanam etymologiam Mysteriorum explicare, sed de industria posuit quandam minus propriam, sed valde aptam ad irridenda sacra Gentilium, quod tum agebat. Itaque cum vellet sacra illa ridere, ac detestari, dixit vel appellari μυσήρια ἂν τῷ μύσος, quod scelestæ, & execranda essent; vel dicta esse μυσήρια, quasi μυθηρία, id est, fabulosa.

Alij deducunt μυσήριον à verbo μύω, quod est claudio, & σῶμα, quod est os: quasi Mystera silentio honoranda sint: vel à μύσφι & τηρεῖν, id est, abscondere & seruare, quod sint occultè seruandæ res sacræ.

Posset etiam non ineptè deduci à μυέω μυσώ quod est initio, seu sacris imbuo, vnde est μύσης, id est, sacrorum antistes, qui alios initiat.

Sunt autem tres huius vocis significationes. PRIMA ac præcipua est, vt Mystrium dicatur ea cæremonia, qua homines sacris iniantur. Quocirca à M T. lib. 2. de legibus dicuntur etiam initia: & S. Ambrosius librum scripsit, de iis, qui Mystriis iniantur. Et hæc significatio respondet etymologia, quam posuimus à verbo μυέω. & huic voci in hac significatione respondet vox Hebræa קריאת, id est, consecratio. Quia verò Mystria Gentilium noctu celebrabantur, & secreta esse oportebat, inde nata est

SECUNDA significatio, qua Mystrium dicitur id omne, quod arcanum, & secretum est. Hinc est illud Apostoli 1. Corinth. 13. *Si nouerim Mystria omnia, Matth. 13. Vobis datum est nosse Mystria regni Dei:* Et respondet verbum Hebræum קר in priore significatione, vel etiam סוד quo frequentius vtuntur, id est, secretum.

TERTIA significatio ex secunda nata est, qua videlicet Mystrium dicitur omne signum externum rei arcana, & latentis: qua significatione omnes figuræ Testamenti veteris dicuntur Mystria, necnon parabola, & similitudines quæ habentur

bentur vel in Euangelio, vel in Apocalypsi, vt testimonia supra allata ostendunt. Et huic respondet vox illa ¶ in posteriore significatione.

Iam verò Sacramenti etymologia notissima est; dicitur enim à sacro: sed significationes multæ sunt. PRIMA est, vt Sacramentum dicatur pignus à litigantibus in loco sacro positum. Vt enim scribit Varro l. 4. de lingua Latina prope finem mos erat apud Romanos, vt cum duo litigabant, tum qui affirmabat, tum qui negabat, deponeret quingétos æris in loco sacro apud Pontificem; finita verò lite, qui vicerat, depositum suum reciperet, qui vinceretur, perderet, eiusque depositum ærario cederet in pœnam iniustæ litigationis. Illa ergo deposita Sacramenta dicebantur, quod in loco sacro seruarentur. Hæc significatio præter ceteras placuit Zvvinglio, in libro de vera & falsa religione, cap. de Sacramentis: *Sacramentū, inquit, nihil aliud est, quàm initiatio, & oppigneratio. Sicut enim qui litigaturi erant, certū, pecuniæ pondus deponebant; sic qui Sacramenti initiantur, sese obstringunt, & oppignerantur.*

SECUNDA acceptio est, vt Sacramentum idem sit, quod iuramentum, quod quidem nisi per rem aliquam sacram fieri non potest, cum Deum ipsum testem citet omnis, qui iurat. Est autem hæc acceptio frequentissima in iure ciuili, & Canonico, & in auctoribus tum Gentilibus, tum etiam Christianis. Hæc acceptio Caluino placuit, lib. 4. Inst. cap. 14. §. 13. Sic tamen, vt Sacramentum non tam sit iuramentum, quo se homo obstringit Deo, quàm quo se Deus obstringit hominī. Vnde Nicolaus Selneccerus in 2. p. Pædagogia, cap. de Sacramentis dicit, $\mu\upsilon\sigma\tau\epsilon\rho\iota\omicron\upsilon$ dici à $\mu\upsilon\omega$, quod est claudo, quia Sacramenta quasi Deo sigilla claudunt, & obstringunt diuinas promissiones.

TERTIA significatio est, vt Sacramentum idem sit, quod Mysterium; & proinde significet tria illa, quæ Mysterij voce significari diximus; nimirum, rem secretam, & signum rei secretæ, & rem sacramentem & initiantem.

Quæ omnes acceptiones conueniunt nostris Sacramētis; sed maximè propria est ea, quæ ultimo loco nominauimus. Nam illa PRIMA Vartonis & Zvvinglij non est aliena à nostris Sacramentis. Verè enim per Sacramenta nos abstringimus, & oppigneramus Deo, tamē hæc acceptio nec inueni-

tur in Scripturis, nec est ita propria, ut solis Sacramentis nostris conveniat. Multa enim sunt alia præter Sacramenta, quibus nos oppigneramus Deo, ut omnia vota.

SECUNDA acceptio Caluini, quadrat etiam in nostra Sacramenta. Nam in Sacramentis, ut nos Deo obstringimus ad obsequium, ita se nobis ille quodammodo obstringit ad protectionem. Sed neque hæc habetur in Scripturis, neque est propria nostrorum Sacramentorum, cum etiam sine Sacramentis per simplicem promissionem se Deus obstringere soleat.

TERTIA & QUARTA acceptio, qua Sacramentum dicitur quæcunque res sacra, arcana, vel signum rei sacræ, & secretæ habentur in Scripturis, ut supra ostendimus, & Sacramentis nostris conveniunt. Nam omnia nostra Sacramenta, & sacra sunt, cum Dei sint; & arcana sunt, cum solis fidelibus nota sint, nec debeant aliis facile prodi, ut docet Dionysius de Eccles. hierar. cap. 1. & Cyrillus lib. 7. in Iulianum, extremo, & alii Patres passim, & denique rem sacram, & occultam significant, nimirum gratiam. Sed neque hæc acceptiones sunt propriæ nostris Sacramentis, cum plurima sint alia signa sacra, arcana, & quæ res sacras, & arcanas significant, ut omnes ferè figuræ Testamenti veteris.

QUINTA igitur acceptio, qua Sacramentum significat caeremoniam initiantem, & consecrantem hominem Deo, siue (quod ferè est idem) signum rei sacræ, non cuiuscunque, sed rei sacræ sacrantis, & initiantis hominem, propriissima est. Nam INPRIMIS solis Sacramentis convenit, ut postea fusius ostendemus.

DEINDE respondet apertissime etymologiæ Mysterii, & Sacramenti: nam Mysterium deduximus à *μύεω*, quod est initio; & Sacramentum rectissime deducitur à *sacrandō*. Unde S. AVGVSTINVS lib. 15. de ciuit. Dei, cap. 26. *Vnde, inquit, Sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur.* ubi dicit, initiari Sacramentis nouæ legis. Et Epist. 23 dicit, Sacramenta nouæ legis consecrare homines Deo. Et TERTVLLIANVS lib. de præscriptionibus, ostendere volens, quemadmodum diabolus Deum imitari studeat: *Tingit, inquit, & ipse quosdam, utique credentes, & fideles. suos, expiationem delictorum de lauacro repromittit, & sic etiã initiat Mithra.* Hæc ille:

ille: vbi Baptismi Sacramentum initiationem appellat. Et S. AMBROSIVS librum, in quo de Sacramentis Baptismi, & Eucharistiæ tractat, inscribit, De ijs, qui iniciantur Mysterijs. Item MAGISTER in 4. dist. 1. & cum eo Doctores plurimi dicunt, Sacramentum dici à sacrando. S. THOMAS in 1. 2. quæst. 102. art. 5. *Sacramenta, inquit, proprie dicuntur illa, quæ adhibebantur Dei cultoribus ad quandam consecrationem, per quam scilicet deputabantur, quodammodo ad cultum Dei.*

Denique Sacramenta veteris legis nunquam vocantur in Scriptura Testamenti veteris secreta, vel signa rei secretæ, id est, סוד vel קד, sed semper appellabantur consecrationes, & initiationes, id est, מצותים vel cæremoniæ, id est, חקים:

CONTROVERSIÆ SECUNDA.

De definitione Sacramenti.

CAPVT NONVM.

Quid requiratur ad Sacramentum nouæ legis constituendum.

DIXIMVS DE NOMINE, NUNC DE RE IPSA dicendum erit. Tres autem erunt partes disputationis de natura Sacramenti. PRIMØ enim exponendum erit, quid requiratur ex communi sententia omnium Catholicorum ad Sacramentum nouæ legis constituendum. DEINDE disserendum erit de ipsa formali, & artificiosa definitione Sacramenti. POSTREMØ examinandæ, & refellendæ variæ hæreticorum sententiæ, & deprauationes circa naturam, & definitionem Sacramenti.

e

Quod